

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 22.06.2000
KOM(2000) 376 endelig

BERETNING FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET

Femte rapport fra Kommissionen om gennemførelsen af afgørelsen om rentegodtgørelse fra Fællesskabet på lån ydet til små og mellemstore virksomheder af Den Europæiske Investeringsbank som led i dens midlertidige lånefacilitet (SMV-faciliteten)

BERETNING FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET

Femte rapport fra Kommissionen om gennemførelsen af afgørelsen om rentegodtgørelse fra Fællesskabet på lån ydet til små og mellemstore virksomheder af Den Europæiske Investeringsbank som led i dens midlertidige lånefacilitet (SMV-faciliteten)

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Indledning.....	4
1.1. Generel indledning	4
1.2. Det økonomiske klima i begyndelsen af 1990'erne.....	4
2. Retsgrundlag.....	6
3. Hvordan fungerer SMV-faciliteten.....	6
3.1. EIB-globallån	6
3.2. De nationale agents rolle.....	7
3.3. Aftalerne med de formidlende pengeinstitutter og agenterne.....	7
3.4. Særlige kendetegn ved SMV-lånene med rentegodtgørelse	7
3.5. Særlige kendetegn ved rentegodtgørelsen	8
3.6. Beskæftigelsesfremmende incitamenter	8
3.7. Forbedring af udnyttelsen af lån.....	9
3.8. Prioritet til små SMV'er	9
3.9. Statsstøtteregler	10
3.10. Kontrol og tilsyn.....	10
3.11. Fremme af SMV-faciliteten	10
4. Gennemførelse	11
4.1. Tildeling af ressourcer	11
4.2. Forventet og faktisk jobskabelse	11
4.3. Tildelingen og anvendelsen af midlerne under SMV-faciliteten	13
4.4. Investeringer i tilknytning til faciliteten	15
4.5. Støttemodtagende SMV'ers størrelse.....	17
4.6. Sektormæssig fordeling	19
4.7. Procedurer og administrative udgifter	20
4.8. Procedurer og administrative udgifter	21

4.9.	SMV-facilitetens effektivitet som jobskabende instrument	21
4.10.	Fordele og ulemper ved rentegodtgørelser	22
5.	Budgetmæssige aspekter	23
6.	Udestående spørgsmål.....	24
7.	Konklusioner	24
7.1.	Opnåede resultater.....	24
7.2.	Fremtiden	25

1. INDLEDNING

1.1. Generel indledning

Denne rapport er udarbejdet inden for rammerne af Rådets afgørelse 94/217/EF af 19. april 1994¹ om rentegodtgørelser fra Fællesskabet på lån ydet til små og mellemstore virksomheder af Den Europæiske Investeringsbank (EIB) som led i dennes midlertidige lånefacilitet (SMV-faciliteten). Rapporten er en ajourføring og udvidelse af fjerde rapport, der blev udsendt af Kommissionen den 2. december 1997 (KOM(97) 645 endelig udg.). Eftersom EIB afsluttede udbetalingen af rentegodtgørelser ved udgangen af 1997, omfatter denne femte rapport en vurdering af ordningen som helhed. Kommissionen agter at offentliggøre yderligere oplysninger, når facilitetens aktive periode skønnes at være afsluttet, og der er blevet taget stilling til alle uafklarede forhold. Det forekommer stadig, at udbetalte rentegodtgørelser kræves tilbagebetalt.

EIB sendte i juni 1998 Kommissionen statistiske oplysninger om sidste fase af SMV-facilitetens levetid og sendte supplerende oplysninger i september 1998. Kommissionen har også haft rådighed over Revisionsrettens sektorrapporter om kontrolmissioner i medlemsstaterne. Repræsentanter for Kommissionen var til stede ved disse missioner undtagen missionerne i Sverige og Finland.

SMV-faciliteten blev oprettet på Det Europæiske Råds møde i København (21.-22. juni 1993), som opfordrede EIB til at øge den midlertidige lånefacilitet med 3 mia. ECU, hvoraf 1 mia. ECU skulle anvendes til at styrke små og mellemstore europæiske virksomheders konkurrenceevne. ØKOFIN-Rådet blev opfordret til at undersøge, hvordan der i forbindelse med lånene til små og mellemstore virksomheder kunne ydes en rentegodtgørelse, der kunne kædes sammen med jobskabelse.

Denne rapport analyserer SMV-facilitetens gennemførelse og økonomiske virkning på jobskabelsen med henblik på at fremlægge konklusioner om den samlede udnyttelse af faciliteten, jf. Rådets afgørelse 94/217/EF. I den beslutning, som Parlamentet vedtog, efter at det havde meddelt decharge for det almindelige budget for 1995, opfordrede det Kommissionen til så hurtigt som muligt at fremlægge en rapport om ordningens forvaltning og effektivitet, navnlig med hensyn til anvendelsen af beskæftigelseskriterierne. Spørgsmålet om beskæftigelseskriterierne og en række af de andre spørgsmål, der blev rejst i Parlamentets betænkning om Kommissionens anden rapport om SMV-faciliteten (A4-0147/96; ordfører: Winifred M. Ewing), behandles også i denne rapport.

1.2. Det økonomiske klima i begyndelsen af 1990'erne²

Rådets beslutning om at etablere denne mekanisme blev truffet i et meget specielt økonomisk klima, hvilket kan være vigtigt at have in mente.

Starten af 1990'erne var præget af en kraftig recession og en deraf følgende pessimisme.

¹ EFT L 107 af 28.4.1994, s. 57. I artikel 3 i afgørelsen hedder det, at Kommissionen hvert år tilsender Europa-Parlamentet og Rådet en rapport, der indeholder en evaluering af gennemførelsen af afgørelsen.

² Kilde: European Economy (Statistical Annex) og rapporter fra den belgiske centralbank.

Mere præcist formuleret kunne man i slutningen af 1992 konstatere, at den beskedne økonomiske vækst i OECD-landene (fra 0,8% i 1991 til 1,5% i 1992) ikke var tilstrækkelig til at opfylde de længe nærrede forventninger om et opsving i verdensøkonomien.

I EU som helhed var den økonomiske vækst i 1992 svagere end i de foregående år.

Sideløbende hermed forværredes beskæftigelsessituationen markant, idet arbejdsløsheden fra 8,3% i 1990 nåede op på 10,5% af den erhvervsaktive befolkning.

De nominelle renter og realrenterne lå på et meget højt niveau.

1992 oplevede også en meget alvorlig krise i EMS, som forværredes yderligere i 1993. Krisen var endvidere med til at drive renten i vejret på visse valutaer, for hvilke der blev spekuleret i faldende kurser.

Disse faktorer påvirkede naturligvis de økonomiske beslutningstageres adfærd i 1992.

Husholdningerne øgede deres opsparing og virksomhederne reducerede deres gældsrate, hvilket bremsede forbruget og medførte en udskydelse af investeringerne.

Foringelsen af den finansielle situation inden for den private sektor gik naturligvis ikke spørløst hen over kreditinstitutterne.

I mange tilfælde måtte kreditinstitutterne stramme kravene ved tildelingen af lån og beregne sig højere rentemarginaler. Denne adfærd kombineret med den private sektors bestræbelser på at begrænse gældsætningen lagde en dæmper på den økonomiske aktivitet.

I 1993 var den generelle usikkerhed nok det mest markante træk i det internationale økonomiske miljø. For tredje år i træk var væksten i verdensøkonomien lavere end forventet. Det europæiske fastland og Japan var stadig inde i en recession.

Aktiviteten i Den Europæiske Union nåede bunden i første kvartal 1993.

For året som helhed faldt bruttonationalproduktet i gennemsnit med ca. en kvart procent, og Tyskland, Belgien, Spanien og Frankrig måtte i denne forbindelse registrere tal, som lå under gennemsnittet. Kun Det Forenede Kongerige, som recessionen i øvrigt havde ramt meget tidligere end den øvrige del af EU, kunne notere et markant opsving. I næsten alle lande på det europæiske fastland faldt den indenlandske efterspørgsel, og undertiden drastisk. Nedgangen i beskæftigelsen og stagnationen - i visse tilfælde faldet - i de disponible realindkomster bremsede husholdningernes forbrugsudgifter, men på grund af den utilstrækkelige udnyttelse af produktionskapaciteten, faldet i avancerne og den vigende efterspørgsel på hjemmemarkedet og fra udlandet gik det hårdest ud over virksomhedernes investeringer.

Ved udgangen af 1993 lå arbejdsløsheden på 10,7 % af den erhvervsaktive befolkning.

I 1994 kom der igen gang i den økonomiske aktivitet i de industrialiserede lande. Alligevel steg arbejdsløsheden fortsat og nåede op på 11,6 % af den erhvervsaktive befolkning i Europa.

Renteniveauet, som i slutningen af 1980'erne var meget højt, og som var faldet lidt i 1993, begyndte igen at stige i 1994.

For at belyse denne specielle situation kan det være hensigtsmæssigt at studere analyserne fra dengang.

Økonomerne udtalte i 1994, at det stigende renteniveau på længere sigt kunne sætte væksten i stå. De var af den opfattelse, at selv om virksomhederne ikke rettede sig efter de samme forudsigelser, som for de finansielle markeder, kunne de blive tvunget til at opgive en række investeringsprojekter, hvis forrentning ville være utilstrækkelig sammenholdt med det høje renteniveau. De mente endvidere, at hvis prisstigningerne blev lavere end forventet, ville det medføre højere realrenteudgifter, som ville skade virksomhedernes selvfinansieringsevne.

I dette meget komplekse økonomiske klima var Det Europæiske Råds beslutning i København om at indføre denne facilitet en støttetilkendegivelse på europæisk niveau til virksomhedslederne og borgerne for at fremme oprettelsen af nye arbejdspladser.

2. RETSGRUNDLAG

Efter at Kommissionen havde fremsat et lovgivningsforslag³, og Europa-Parlamentet havde afgivet udtalelse den 24. februar 1994⁴, blev retsgrundlaget for ydelse af rentegodtgørelsen fra Fællesskabet vedtaget af Rådet den 19. april 1994. Rådsafgørelsen præciserede, at rentegodtgørelsen:

- skal ydes i tilknytning til EIB-lån til SMV'er i Fællesskabet på 1 mia. ECU
- skal begrænses til at gælde for jobskabende investeringsprojekter
- skal fastsættes til 200 basispoint (2%)
- skal ydes til låntagerne for en periode på 5 år.

Det anførtes også i afgørelsen, at faciliteten skal administreres af EIB på Fællesskabets vegne, og at de nærmere detaljer i forbindelse med gennemførelsen af rentegodtgørelsesordningen fastsættes i en samarbejdsaftale mellem Kommissionen og EIB. Denne aftale blev undertegnet i Luxembourg den 14. juni 1994. I december 1994 nåede Kommissionen og EIB til enighed om vilkårene for udvidelse af SMV-faciliteten til virksomheder fra de nye medlemsstater (Østrig, Finland og Sverige) fra og med den 1. januar 1995. I juli 1995 nåede Kommissionen og EIB desuden til enighed om at forlænge faciliteten frem til udgangen af 1995 og at indsætte særbestemmelser om omfordeling af uudnyttede andele.

3. HVORDAN FUNGERER SMV-FACILITETEN

3.1. EIB-globallån

Størstedelen af EIB's långivning (70 % af transaktionerne inden for EU i 1997) til projekter har form af direkte lån, hvor låneansøgningerne vurderes af EIB's egne medarbejdere. Direkte långivning er generel praksis, når der er tale om transaktioner af en vis størrelse (f.eks. større infrastruktur- og industriprojekter).

³ KOM(93) 332 af 9.7.1993, senere ændret ved KOM(93) 577 af 16.11.1993 (EFT C 10 af 14.1.1994, s. 13).

⁴ EFT C 114 af 25.4.1994.

Når der er tale om mindre lån, navnlig SMV-lån, benytter EIB sig af låneprocedurer, i forbindelse med hvilke der undertegnes aftaler om globallån med forskellige pengeinstitutter i medlemstaterne. Disse formidlende pengeinstitutter har derefter ret til at trække på EIB-midler op til bestemte maksimumsbeløb med henblik på at yde sublån til projekter, der er i overensstemmelse med bestemmelserne og vilkårene i aftalen om globallån. De formidlende pengeinstitutter varetager projektevalueringen (på grundlag af kriterier, der på forhånd er aftalt med EIB og efterfølgende skal godkendes af EIB) og alle relationer med støttemodtagerne. De formidlende pengeinstitutter er endvidere ansvarlige over for EIB for, at de globallånsmidler, der videreudlånes til de endelige støttemodtagere, tilbagebetales fuldt ud og rettidigt. I forbindelse med SMV-faciliteten havde pengeinstitutterne stort set en tilsvarende rolle, idet de vurderede de enkelte låneansøgninger og afgjorde, om ansøgerne kunne komme i betragtning til sublån.

3.2. De nationale agents rolle

I de fleste medlemsstater blev administrationen af rentegodtgørelsesordningen lagt i hænderne på en enkelt national agent. Agenterne stod under EIB's tilsyn og havde til opgave at behandle alle anmodninger om rentegodtgørelse inden for et enkelt land; de endelige støttemodtagere havde dog ingen direkte kontakt eller forbindelse med agenten, idet agenten modtog al nødvendig information via de formidlende pengeinstitutter. I nogle lande fungerede agenten også som formidlende pengeinstitut.

Agenterne sikrede, at godkendte ansøgninger om rentegodtgørelse blev registreret og behandlet i den rækkefølge, de blev indgivet, i første omgang på basis af en primærliste og i anden omgang på basis af en reserveliste for at tage højde for den mulighed, at ikke alle transaktioner blev gennemført. De var desuden ansvarlige for at behandle og verificere de bevismidler, støttemodtagerne opfordredes til at fremlægge som dokumentation for den jobskabende virkning, samt for den faktiske udbetaling (og om nødvendigt tilbagebetalingen) af rentegodtgørelsen. Agenterne spillede derfor en vigtig rolle i forbindelse med at sikre, at potentielle og faktiske støttemodtagere blev behandlet ens, og at alle administrative procedurer i forbindelse med verifikationen af ansøgninger og udbetalingen af rentegodtgørelse blev effektueret rettidigt og ensartet.

For dette arbejde modtog agenterne et honorar på 1% af de udbetalte rentegodtgørelser.

3.3. Aftalerne med de formidlende pengeinstitutter og agenterne

Så snart retsgrundlaget for ydelse af rentegodtgørelse var på plads, undertegnede EIB de nødvendige aftaler med de formidlende pengeinstitutter i løbet af anden halvdel af 1994, enten ved at ændre allerede eksisterende globallånsaftaler eller ved at undertegne nye aftaler.

EIB udpegede den nationale agent i hver medlemsstat efter samråd med de nationale myndigheder. I Irland, hvor der ikke blev udpeget nogen agent, varetog EIB denne rolle. Efter aftale med Kommissionen fik hver agent tildelt en første andel af den samlede facilitet for at kunne påbegynde sin virksomhed; en senere (og endelig) tildeling blev effektueret i løbet af april 1995 på basis af den faktiske tildeling af midler fra første rate. Som aftalt mellem Kommissionen og EIB i juli 1995 blev det ikke-tildelte restbeløb under faciliteten, som kun beløb sig til 1,65% af facilitetens samlede størrelse, den 15. december 1995 omfordelt mellem landene til fordel for ansøgerne på reservelisterne. SMV-faciliteten var således fuldt tildelt ved udgangen af 1995.

3.4. Særlige kendetegn ved SMV-lånene med rentegodtgørelse

De sublån (SMV-lån), der blev ydet af de formidlende pengeinstitutter til støttemodtagerne, og hvortil der blev ydet rentegodtgørelse, kunne højst beløbe sig til 30 000 ECU multipliceret med antallet af nyoprettede arbejdspladser. Hvis låneansøgningen oversteg dette maksimumsbeløb (f.eks. hvis der blev ansøgt om 200 000 ECU, og der kun blev skabt fem nye arbejdspladser), ydedes der ikke rentegodtgørelse for det lånebeløb, der oversteg det loft, der var bestemt af antallet af nyoprettede arbejdspladser (50 000 ECU i eksemplet).

Modsat gjaldt det, at hvis lånebeløbet var mindre end maksimumsbeløbet (f.eks. hvis et lånebeløb på 100 000 ECU blev benyttet til en investering, der skabte fem nye arbejdspladser, selv om investeringen muliggjorde et lånebeløb på op til 150 000 ECU), var den samlede rentegodtgørelse altid begrænset til 10% af lånets størrelse. Dette forklarer, hvorfor det gennemsnitlige lånebeløb pr. arbejdsplads er mindre end 30 000 ECU i visse lande.

De lån, hvortil der blev ydet rentegodtgørelse, skulle have en løbetid på mindst 5 år; det var ikke muligt at foretage frivillig tilbagebetaling gennem de første 5 år (medmindre rentegodtgørelsen blev tilbagebetalt). Lånene kunne ikke kombineres med andre rentelette lån fra EIB under andre ordninger eller med EKSF-lån. Der gjaldt ingen faste regler for lånevalutaen eller tilbagebetalingsformlen (tidsplan, henstand osv.). Lånene kunne enten være fastforrentede eller til variabel rente, men nogle pengeinstitutter foretrak dog kun rentegodtgørelse i forbindelse med fastforrentede lån.

3.5. Særlige kendetegn ved rentegodtgørelsen

Ifølge rådsafgørelsen blev rentegodtgørelsen fastsat til 2 procentpoint. Eftersom lånene til SMV kunne være denomineret i forskellige valutaer, og tidsplanen for tilbagebetaling af lånene kunne variere, kunne rentegodtgørelsens faktiske værdi variere fra støttemodtager til støttemodtager, selv om lånets størrelse var den samme. For at sikre en retfærdig og ensartet behandling af alle støttemodtagere beregnedes og udbetaltes rentegodtgørelsen derfor på basis af et fiktivt 5-årigt stående lån i ECU. Ved denne type lån svarede en rentegodtgørelse på 2% pr. år gennem en periode på 5 år til i alt 10% af SMV-lånebeløbet (dvs. op til 3 000 ECU pr. job).

I ansøgningen om rentegodtgørelse skulle SMV'er angive størrelsen af det ønskede lån fra EIB, kapitalomkostningerne i forbindelse med investeringen og antallet af arbejdspladser, der forventedes skabt, idet det dog kun var arbejdspladser oprettet efter den 28. april 1994, der kunne tælle med.

For at blive berettiget til at få udbetalt en bestemt rentegodtgørelse skulle støttemodtageren i en "erklæring på tro og love" angive, hvor stor den reelle nettoforøgelse i antallet af arbejdspladser havde været, og at de nyoprettede arbejdspladser havde eksisteret i mere end seks på hinanden følgende måneder inden datoen for erklæringen. Hvis den reelle jobskabelse var mindre end den forventede, blev rentegodtgørelsen nedsat tilsvarende. I modsat fald – hvis der var skabt flere arbejdspladser end oprindeligt forventet – blev rentegodtgørelsen begrænset til det antal arbejdspladser, der var angivet i låneansøgningen. Lånet med rentegodtgørelse skulle desuden for at udløse udbetaling af rentegodtgørelsen reelt være blevet udbetalt, og første rentebetaling skulle være forfalden.

3.6. Beskæftigelsesfremmende incitament

I lyset af sigtet med SMV-faciliteten (beskæftigelsesfremme, opretholdelse af økonomisk vækst gennem produktive investeringer) fik låneansøgerne tilbudt særlige incitament til fremme af en hurtig jobskabelse og en hurtig gennemførelse af deres investeringsplaner. For det første skulle ansøgninger om lån med rentegodtgørelse under SMV-faciliteten være indgivet inden en bestemt frist (der oprindeligt blev sat til den 31. juli 1995, men senere blev forlænget til den 15. december 1995). Derudover blev det samlede rentegodtgørelsesbeløb (dvs. op til 3 000 ECU pr. nyoprettet arbejdsplads) almindeligvis udbetalt til støttemodtagerne på én gang, så snart betingelserne i afsnit 3.5. var opfyldt. I Tyskland og Spanien udbetaltes rentegodtgørelsen ikke kontant, men blev af det formidlende pengeinstitut modregnet i det skyldige lånebeløb.

Selv om ansøgerne tydeligvis havde til hensigt at iværksætte den planlagte rekruttering hurtigst muligt, viser erfaringen, at skabelsen af nye arbejdspladser kan tage lang tid (f.eks. fordi jobbene er knyttet til gennemførelsen af et omfattende investeringsprogram). Ansøgerne havde derfor en vis fleksibilitet med hensyn til tidspunktet for indgivelse af ansøgning om rentegodtgørelse. Under alle omstændigheder skulle de pågældende arbejdspladser være oprettet senest den 31. december 1996, og ansøgningerne om rentegodtgørelse skulle være indgivet senest den 30. juni 1997.

3.7. Forbedring af udnyttelsen af lån

For at undgå, at den rentegodtgørelse, der kunne udbetales under denne ordning, blev anvendt ineffektivt eller kun delvis, var der to særbestemmelser om omfordeling af uudnyttede midler. Begge omfordelingsordninger tog udgangspunkt i de reserverister, de nationale agenter havde lov til at udarbejde, hvis der var en kraftig efterspørgsel i deres land efter lån under faciliteten.

Én omfordelingsordning anvendtes på tværs af landegrænserne og gav mulighed for at tildele andele, der den 15. december 1995 stadig var uudnyttede, til ansøgere i lande, som havde en reserverliste (jf. afsnit 3.3 ovenfor). Denne engangsomfordeling foregik på basis af det daterede ansøgningsregister, der blev ført af de nationale agenter, og i den rækkefølge ansøgningerne var blevet registreret heri.

Den anden type omfordeling foregik løbende og udelukkende mellem ansøgere inden for ét og samme land. Ansøgere på reserverlisten, der opfyldte alle de nødvendige betingelser vedrørende jobskabelse, fik herved mulighed for at modtage rentegodtgørelse, som oprindeligt var tildelt andre ansøgere, specielt i tilfælde, hvor sidstnævnte tilsyneladende havde overvurderet, hvor mange job de ville være i stand til at skabe inden for den givne tidsramme. Denne omfordelingsproces blev afsluttet ved udgangen af september 1997.

3.8. Prioritet til små SMV'er

EIB's sædvanlige globallånsaftaler med de formidlende pengeinstitutter definerer en SMV som en virksomhed med faste nettoaktiver på højst 75 mio. ECU og mindre end 500 ansatte, hvis aktiekapital for højst en tredjedels vedkommende ejes af et selskab, der ikke er en SMV.

Kommissionen anvender en anden definition. For SMV'er er grænsen 250 ansatte og for små virksomheder 50 ansatte.

I forbindelse med SMV-faciliteten blev agenterne og de formidlende pengeinstitutter bedt om at give prioritet til små virksomheder, primært virksomheder, der ikke har mere end 250

ansatte og enten ikke har en omsætning, der overstiger 20 mio. ECU, eller ikke har samlede aktiver, der overstiger 10 mio. ECU.

For i særlig grad at favorisere sådanne mindre virksomheder skulle mindst 60% af modtagerne af lån med rentegodtgørelse tilhøre denne kategori virksomhed. Derudover var der intet loft over størrelsen af SMV-lån til virksomheder i denne kategori, hvorimod lån med rentegodtgørelse til større SMV'er var begrænset til 810 000 ECU (svarende til 27 nyoprettede arbejdspladser).

3.9. Statsstøtteregler

SMV-faciliteten var i overensstemmelse med gældende statsstøtteregler i medlemsstaterne og med EU-reglerne om hurtig godkendelse af støtteordninger⁵, der fastsætter loft over, hvor stort et støttebeløb der kan ydes, navnlig i forhold til de samlede investeringsudgifter, støttebeløbet pr. nyoprettet arbejdsplads osv. På grund af de forholdsvis begrænsede støttebeløb kunne den administrative kontrol i forbindelse med statsstøtte reduceres til et minimum.

3.10. Kontrol og tilsyn

Agenterne baserede deres kontrol af, om ansøgerne var berettigede til rentegodtgørelse, på de formidlende pengeinstitutters og ansøgernes erklæringer. Derudover foretog EIB som et supplement til sit sædvanlige tilsyn med globallån stikprøvekontroller af de bevismidler, der blev fremlagt i forbindelse med ansøgninger om rentegodtgørelse. I 1996, 1997 og 1998 overvågede EIB de procedurer, som agenter i 11 lande anvendte. Hvis en ansøger fremlagde eller afgav urigtige eller vildledende dokumenter og erklæringer, specielt hvad angår oplysningerne til kontrol af jobskabelsen, blev udbetalingen af rentegodtgørelse indstillet, og ansøgeren blev pålagt at tilbagebetale det modtagne rentegodtgørelsesbeløb til det formidlende pengeinstitut.

EIB havde endvidere truffet de nødvendige arrangementer med agenterne og de formidlende pengeinstitutter, så det blev muligt for Revisionsretten at løse sine opgaver i denne forbindelse og kontrollere, om rentegodtgørelsesbetalingerne blev effektueret forskriftsmæssigt.

3.11. Fremme af SMV-faciliteten

Mulighederne for at fremme SMV-faciliteten og gøre den til en succes afhængt i vid udstrækning af, om der var bred adgang til oplysninger om SMV-facilitetens eksistens og funktionsmåde, navnlig blandt potentielle støttemodtagere.

Kommissionen og EIB var særlig opmærksom på dette aspekt og udarbejdede en informationsbrochure, der kort beskriver rentegodtgørelsesordningens formål og funktionsmåde og indeholder en liste over de formidlende pengeinstitutter, som ansøgerne skulle sende deres ansøgninger til. Brochuren foreligger på alle fællesskabsprog og blev distribueret via det net af pengeinstitutter, der deltager i ordningen. Derudover modtog EF-Rådgivningskontorerne opfordring til at spille en aktiv rolle i forhold til at formidle information om faciliteten og betingelserne for at komme i betragtning. Nogle af de nationale agenter og formidlende pengeinstitutter iværksatte supplerende foranstaltninger efter aftale

⁵ Meddelelse til medlemsstaterne om den hurtige godkendelsesprocedure af støtteordninger til SMV og af ændringer i eksisterende støtteordninger (92/C213/03 af 2.7.1992), EFT C 213 af 19.8.1992, s. 10.

med EIB rettet mod de relevante markeder med det formål at skabe øget opmærksomhed om faciliteten.

4. GENNEMFØRELSE

4.1. Tildeling af ressourcer

Pr. 8. juni 1998 androg det samlede rentegodtgørelsesbeløb til SMV'er i medlemsstaterne 92,3 mio. ECU⁶. Dette tal skal dog revideres en smule nedad. Annullering af transaktioner, som giver anledning til tilbagebetaling af rentegodtgørelse, vil fortsætte, så længe der endnu er udestående SMV-lån. Fordelingen af de samlede rentegodtgørelser på de enkelte medlemsstater fremgår af tabel 1 nedenfor.

Tabel 1. Udbetalte rentegodtgørelser

Medlemsstat	Udbetalte rentegodtgørelser, ECU	Medlemsstat	Udbetalte rentegodtgørelser, ECU
Belgien	2 188 792	Luxembourg	114 000
Danmark	1 236 707	Nederlandene	2 855 000
Tyskland	20 445 336	Portugal	321 780
Grækenland	1 429 887	UK	19 840 000
Spanien	12 535 766	Østrig	950 000
Frankrig	13 860 096	Finland	684 249
Irland	384 346	Sverige	1 035 514
Italien	14 440.000	EU-15	92 321 473

4.2. Forventet og faktisk jobskabelse

SMV-facilitetens virkning for skabelsen af nye arbejdspladser har været overvåget nøje. Udbetalingen af rentegodtgørelser blev indstillet ved udgangen af 1997. Oplysninger baseret på situationen pr. 8. juni 1998, som dækker over store forskelle mellem de enkelte stater, giver følgende resultater af gennemførelsen af SMV-faciliteten:

- Det faktiske antal nye arbejdspladser blev på 53 789, hvilket er 11,8% mere end det forventede antal nye arbejdspladser på 48 077, hvis man henholder sig til ansøgningerne om rentegodtgørelse. Det mindste antal nye arbejdspladser, der ville have svaret til det samlede lånebeløb under faciliteten på 1 mia. ECU, ville have været 33 333.
- Antallet af endelige støttemodtagere i de femten medlemsstater blev på 4 336.
- De samlede udbetalte rentegodtgørelser beløb sig til 92,3 mio. ECU svarende til et samlet lånebeløb med rentegodtgørelse på 923 mio. ECU. Hvis man sammenholder dette med et samlet EIB-lånebeløb med rentegodtgørelse under SMV-faciliteten på 1 mia. ECU og

⁶ Analysen i denne rapport er baseret på tal af 8. juni 1998, der er tilvejebragt af EIB. Tallene i nationale valutaer er omregnet til ECU ved brug af omregningskurserne pr. ultimo 1997.

tilhørende rentegodtgørelser på 100 mio. ECU, blev den endelige udnyttelsesgrad på 92,3%.

- Det samlede investeringsbeløb i tilknytning til faciliteten blev på omtrent 3,8 mia. ECU og den gennemsnitlige individuelle investering på 890 000 ECU.
- De udbetalte rentegodtgørelser svarede til omtrent 2,4% af kapitalomkostningerne i forbindelse med investeringerne. Ifølge reglerne for faciliteten kunne rentegodtgørelsen have udgjort op til 7,5% af kapitalomkostningerne i forbindelse med investeringerne, forudsat at støttemodtageren optog lån for det højest tilladte lånebeløb og skabte det størst mulige antal arbejdspladser, der var berettiget til lån med rentegodtgørelse.
- Investeringen pr. nyoprettet arbejdsplads var i gennemsnit på omtrent 74 450 ECU og rentegodtgørelsen pr. nyoprettet arbejdsplads i gennemsnit på 1 716 ECU. Den højest mulige rentegodtgørelse pr. nyoprettet arbejdsplads ville have været på 3 000 ECU.

At det faktiske antal nye arbejdspladser viste sig at være større end det forventede, kunne betyde, at de generelt forbedrede økonomiske forhold spillede en vigtig rolle med hensyn til at øge investeringerne og antallet af nye arbejdspladser.

En oversigt over SMV-facilitetens jobskabende resultater i de enkelte medlemsstater fremgår af tabellen nedenfor:

Tabel 2. Jobskabende resultater

Medlemsstat	Faktisk jobskabelse	Forventet jobskabelse	Antal endelige støttemodtagere	Rentegodtgørelse i gennemsnit pr. nyt job, ECU
Belgien	1 520	802	100	1 440
Danmark	978	657	36	1 265
Tyskland	8 222	8 752	886	2 487
Grækenland	605	623	10	2 363
Spanien	6 070	7 945	1 005	2 065
Frankrig	9 053	6 403	976	1 531
Irland	184	218	9	2 089
Italien	7 844	7 204	335	1 841
Luxembourg	55	38	3	2 073
Nederlandene	1 373	1 115	75	2 079
Portugal	273	172	4	1 179
UK	15 985	12 805	811	1 241
Østrig	480	391	21	1 979
Finland	445	366	24	1 538
Sverige	702	586	40	1 475
EU-15	53 789	48 077	4 335	1 716

Det faktiske antal nye arbejdspladser oversteg den forventede jobskabelse med 12%, men der var store udsving mellem medlemsstaterne. I Spanien så kun 76% af de forventede nye job dagens lys, og jobskabelsen var også lavere end forventet i Tyskland, hvor antallet af faktisk skabte nye job nåede op på 94% af det forventede. Der var ikke noget i den tekniske gennemførelse af faciliteten, der ville have forhindret den faktiske jobskabelse i at nå op på den forventede jobskabelse i disse lande. Grækenland og Irland skabte også færre job end

forventet, men i disse lande gennemførtes der for få transaktioner til, at de kunne danne grundlag for konklusioner.

Det gennemsnitlige rentegodtgørelsesbeløb pr. nyt job varierede meget fra medlemsstat til medlemsstat. F.eks. udbetalte Tyskland og UK hver især omtrent 20 mio. ECU, men med vidt forskelligt resultat, idet de nye job i Tyskland i tilknytning til SMV-faciliteten i gennemsnit modtog en rentegodtgørelse på 2 487 ECU, mens de nye job i UK som den anden yderlighed kun modtog en gennemsnitlig rentegodtgørelse på 1 241 ECU. På baggrund af de tal, der er til rådighed, lader det til, at investeringerne i Tyskland under denne ordning var mere kapitalintensive end i UK.

4.3. Tildelingen og anvendelsen af midlerne under SMV-faciliteten

Under gennemførelsen af programmet tilstræbte Kommissionen at sikre en ligelig fordeling af midlerne mellem medlemsstaterne. Med henblik herpå blev midlerne tildelt i flere faser. I første omgang blev 65 mio. ECU af det samlede rentegodtgørelsesbeløb på 100 mio. ECU fordelt mellem medlemsstaterne som foreløbige landeandele på basis af BNP (20% vægtning), ledigheden (30%) og folketallet (50%). I anden omgang i december 1995 fik de nytiltrådte medlemsstater Østrig, Finland og Sverige tildelt i alt 2,78 mio. ECU ud af de 35 mio. ECU, som ikke på det tidspunkt var blevet tildelt. De nye medlemsstaters forholdsmæssige andel blev beregnet som halvdelen af det beløb, der tilkommer EU-12 som foreløbig landeandel, og blev fordelt ved brug af den samme fordelingsnøgle. De resterende 32,22 mio. ECU blev fordelt mellem EU-12 i april 1995 på grundlag af oplysninger fra EIB om efterspørgslen efter rentegodtgørelser i de enkelte medlemsstater. Endelig blev der i december 1995 udbetalt et beløb på 1,65 mio. ECU, som var renter af indestående på konti i EIB, til de nationale agenter på grundlag af reservelister over potentielle støttemodtagere.

Inden for medlemsstaterne blev fordelingen af midlerne uddelegeret til de nationale agenter på basis af de principper, der er beskrevet i afsnit 3.7. Agenternes muligheder for at omfordele midler var afhængig af, om der forefandtes en reserveliste. I de fleste medlemsstater blev de SMV'er, der indgav deres ansøgning, efter at der var disponeret fuldt ud over midlerne, opført på en reserveliste, hvor de afventede, at der blev stillet midler til rådighed enten som følge af forhøjelse af landeandelene eller annullering af transaktioner, hvortil der allerede var bevilget rentegodtgørelse. I nogle lande, især hvor den samlede landeandel var lav, blev der ikke oprettet nogen reserveliste, da man ville undgå at skuffe potentielle støttemodtagere.

Ved ordningens ophør var et beløb på 7,7 mio. ECU ud af de budgetmidler på 100 mio. ECU, der blev bevilget til rentegodtgørelser, fortsat uudnyttet, og den endelige udnyttelsesgrad for SMV-faciliteten blev på 92%. Generelt skyldtes dette i medlemsstater, hvor udnyttelsesgraden var lav, at rentegodtgørelser, der var blevet ydet i begyndelsen, ikke blev udbetalt fuldt ud, fordi en række SMV'er aflyste deres deltagelse i ordningen. I nogle lande, hvor de samlede midler, der stod til rådighed, var for små til, at det kunne betale sig at gennemføre en bredere markedsføring, eller hvor faciliteten ikke var synderlig konkurrencedygtig i forhold til nationale ordninger, var antallet af ansøgere dog for lavt til, at midlerne kunne anvendes fuldt ud. Den endelige fordeling af de udbetalte midler mellem medlemsstaterne fremgår af tabel 3 nedenfor.

Tabel 3. Disponible og udnyttede midler

Medlemsstat	Første foreløbige andel af rentegodtgørelse %	Endelig andel af udbetalte rentegodtgørelser % (A)	Udnyttelsesgrad %	Andel af nye job % (B)	Andel af nye job i forhold til andel af rentegodtgørelser (A/B)
Belgien	2,7	3,3	66	2,8	0,85
Danmark	1,4	1,3	95	1,8	1,38
Tyskland	19,9	25,4	81	15,3	0,60
Grækenland	2,5	1,7	84	1,1	0,65
Spanien	13,2	13,1	95	11,3	0,86
Frankrig	16,0	13,9	100	16,8	1,21
Irland	1,2	0,8	50	0,3	0,38
Italien	15,9	14,4	100	14,6	1,01
Luxembourg	0,1	0,1	100	0,1	1,00
Nederlandene	3,9	2,9	100	2,6	0,90
Portugal	1,9	0,5	71	0,5	1,00
UK	15,8	19,8	100	29,7	1,50
Østrig	1,9	1,0	100	0,9	0,90
Finland	1,5	0,8	88	0,8	1,00
Sverige	2,1	1,1	99	1,3	1,18
EU-15	100,0	100,0	100,0	100,0	1,00

Efterspørgslen og de endelige tildelinger blev påvirket af forskellige faktorer, som ikke nødvendigvis var de samme i alle medlemsstater:

- Det formidlende pengeinstituts stilling på det relevante marked, navnlig omfanget af dets SMV-forretninger, og de markedsføringskampagner, pengeinstitutterne eller de nationale agenter gennemførte, havde betydelig indflydelse på efterspørgslen.
- I nogle medlemsstater, især Danmark, Grækenland, Irland og Portugal, kan gunstigere nationale ordninger have mindsket interessen for SMV-faciliteten.
- I nogle medlemsstater var de EIB-lån, som rentegodtgørelserne var knyttet til, kun disponible som fastforrentede lån, da de formidlende pengeinstitutter foretrak kun at yde denne type lån. I en situation, hvor renteniveauet var faldende, kan dette medvirke til at forklare den reducerede efterspørgsel i Belgien, Danmark, Frankrig, Tyskland og Spanien.

- I nogle medlemsstater reducerede det forhold, at der ikke var nogen mekanisme til at omfordele midler, den endelige udnyttelse. I Belgien og Irland blev der tildelt faste beløb til pengeinstitutterne (i modsætning til, at agenten stillede midler til rådighed i den rækkefølge, hvori der blev ansøgt om midler), hvilket betød, at hvis et pengeinstitut ikke kunne udnytte sin andel fuldt ud, kunne midlerne ikke anvendes andre steder. I de medlemsstater, der modtog en meget lille andel af midlerne, blev der generelt ikke udarbejdet en reserveliste. Midler, der blev frigivet fra annullerede transaktioner, kunne derfor ikke omfordeles.

4.4. Investeringer i tilknytning til faciliteten

Tabel 4. Gennemsnitlige investeringer og lån og gennemsnitlig jobskabelse

Medlemsstat	Gennemsnitlig investering, ECU	Gennemsnitligt EIB-lån, ECU	Gennemsnitlige lån med rentegodtgørelse, ECU	Gennemsnitlig investering pr. job, ECU	Gennemsnitligt antal job pr. transaktion
Belgien	1 835 400	691 000	219 000	120 750	15,2
Danmark	897 100	361 000	344 000	33 022	27,2
Tyskland	1 120 930	241 000	231 000	120 791	9,3
Grækenland	4 488 890	1 440 000	1 430 000	74 197	60,5
Spanien	499 520	185 000	125 000	82 705	6,0
Frankrig	383 660	173 000	142 000	41 362	9,3
Irland	1 997 650	467 000	427 000	97 711	20,4
Italien	2 653 730	1 231 000	431 000	113 335	23,4
Luxembourg	2 951 760	667 000	380 000	161 005	18,3
Nederlandene	2 007 070	971 000	381 000	109 636	18,3
Portugal	7 164 340	1 625 000	604 000	104 972	68,3
UK	707 220	391 000	244 000	35 925	19,7
Østrig	2 631 930	452 000	452 000	115 147	22,9
Finland	1 072 050	325 000	285 000	57 818	18,5
Sverige	922 500	300 000	259 000	52 564	17,6
EU-15	893 360	348 000	213 000	72 000	12,4

Den gennemsnitlige størrelse af investeringerne i tilknytning til SMV-faciliteten varierede betydeligt fra land til land, hvilket ligeledes tilsyneladende gjaldt deres arbejdskraftintensitet, jf. tabel 4 ovenfor. Den gennemsnitlige investering var på 893 360 ECU, hvoraf 40% blev finansieret ved sublån under EIB-globallån. I gennemsnit var 61,2% af sublånet med rentegodtgørelse, hvilket tyder på, at nogle investeringer var for kapitalintensive til at være berettiget til fuld rentegodtgørelse.

Som anført ovenfor i afsnit 3.4. var det størst mulige lån med rentegodtgørelse pr. nyoprettet arbejdsplads på 30 000 ECU. Ifølge reglerne for SMV-faciliteten kunne EIB-lånet udgøre op

til 75% af investeringens værdi, hvilket betyder, at der kunne ydes rentegodtgørelse til investeringer på op til 40 000 ECU pr. job. Dette var selvsagt langt mindre end den gennemsnitlige investering pr. job på 74 450 ECU, der kunne noteres under den faktiske gennemførelse af faciliteten.

En undersøgelse af resultaterne i visse medlemsstater kan give et fingerpeg om, hvilke faktorer der kan have påvirket størrelsen af lånene i tilknytning til faciliteten og forskellene i omkostningseffektiviteten i faciliteten, dvs. den gennemsnitlige rentegodtgørelse pr. nyoprettet arbejdsplads (tabel 3).

I Tyskland var den gennemsnitlige investering pr. nyt job, 120 791 ECU, den højeste i EU, og den var kombineret med det næstlaveste antal nye job pr. investering. Kapitalintensiteten i investeringerne var således høj. Den gennemsnitlige investering androg 1 120 930 ECU. Reglerne for EIB-globallån i forbindelse med denne facilitet giver mulighed for at benytte EIB-midler til finansiering af op til 75% af udgifterne til et projekt, hvilket betyder, at et projekt gennemsnitligt ville have været berettiget til en EIB-finansiering på op til ca. 841 000 ECU. I gennemsnit androg de benyttede EIB-midler kun 241 000 ECU, hvoraf 231 000 ECU, dvs. 96%, var med rentegodtgørelse. Samtidig var den gennemsnitlige rentegodtgørelse pr. nyoprettet arbejdsplads på 2 487 ECU den højeste i EU. Disse tal tyder på, at projektlederne i Tyskland valgte at finansiere deres investeringer fra andre kilder end ved sublån under EIB-globallån og i stedet valgte at benytte sidstnævnte lån op til et beløb, der gav mulighed for at opnå størst mulig rentegodtgørelse.

I UK var investeringerne i tilknytning til SMV-faciliteten arbejdskraftintensive, idet EU's laveste gennemsnitlige investering pr. nyoprettet arbejdsplads var kombineret med et antal job pr. transaktion, der med et tal på 19,7 var højt, hvilket tyder på, at investeringerne var betydeligt mere arbejdskraftintensive end gennemsnittet i EU. Den gennemsnitlige investering var på 707 220 ECU og det gennemsnitlige EIB-lån på 391 000 ECU, hvoraf 244 000 ECU – svarende til 62,4% - var med rentegodtgørelse. Den gennemsnitlige investering pr. job lå meget lavt med 35 925 ECU, og den gennemsnitlige rentegodtgørelse pr. job var kun på 1 241 ECU, hvilket tyder på, at der i UK var et forholdsmæssigt stort antal stærkt jobskabende investeringer, som ikke kunne modtage fuld rentegodtgørelse på 3 000 ECU pr. nyoprettet arbejdsplads, fordi investeringen pr. nyoprettet arbejdsplads var på mindre end 40 000 ECU, eller fordi den samlede beregnede rentegodtgørelse udgjorde mere end 10% af SMV-lånet.

4.5. Støttemodtagende SMV'ers størrelse

Tabel 5. Støttemodtagende SMV'ers størrelse

Medlemsstat	Antal transaktioner			Andel af transaktioner %		
	Op til 50 ansatte	51-250 ansatte	251-500 ansatte	Op til 50 ansatte	51-250 ansatte	251-500 ansatte
Belgien	72	21	7	72,0	21,0	7,0
Danmark	21	15	0	58,3	41,7	0,0
Tyskland	662	179	45	74,7	20,2	5,1
Grækenland	4	6	0	40,0	60,0	0,0
Spanien	892	102	11	88,8	10,1	1,1
Frankrig	781	184	11	80,0	18,9	1,1
Irland	8	1	0	88,9	11,1	0,0
Italien	162	137	36	57,3	40,9	10,7
Luxembourg	1	2	0	33,3	67,3	0,0
Neder-landene	51	21	3	68,0	28,0	4,0
Portugal	2	1	1	50,0	25,0	25,0
UK	487	294	30	60,0	36,3	3,7
Østrig	8	8	5	38,1	38,1	23,8
Finland	15	9	0	62,1	37,5	0,0
Sverige	33	6	1	82,5	15,0	2,5
EU-15	3199	986	150	73,8	22,7	3,5

Som anført i afsnit 3.8. blev agenterne og pengeinstitutterne opfordret til at lægge særlig vægt på mindre SMV'er, dvs. SMV'er med højst 250 ansatte og med en omsætning på højst 20 mio. ECU eller med aktiver på mindre end 10 mio. ECU. Der blev fastsat et måltal på 60% som minimumsandel af mindre SMV'er blandt de endelige støttemodtagere.

Tabel 5 ovenfor viser, at målsætningen om at prioritere mindre SMV højst blev opfyldt fuldt ud, og at måltallet for deres andel så rigeligt blev opfyldt. For EU som helhed vedrørte kun 3,5% af transaktionerne SMV'er med mere end 250 ansatte. I to lande, nemlig Østrig og Portugal, tegnede antallet af mindre SMV'er sig for under 80% af det samlede antal transaktioner. Antallet af transaktioner er dog for lille til, at der kan drages relevante konklusioner.

Tabel 5 viser også, at langt størstedelen af transaktionerne, nemlig 74% for hele EU, vedrørte SMV'er med under 50 ansatte.

Tabel 6. Jobskabelse i forhold til de endelige støttemodtagende SMV'ers størrelse

Medlemsstat	Andel af rentegodtgørelser %			Andel af nye job %		
	Op til 50 ansatte	51-250 ansatte	251-500 ansatte	Op til 50 ansatte	51-250 ansatte	251-500 ansatte
Belgien	62,0	27,0	11,0	52,7	30,3	16,9
Danmark	36,0	64,0	0,0	29,6	70,4	0,0
Tyskland	52,8	34,2	13,0	54,0	32,8	13,3
Grækenland	21,9	78,1	0,0	21,8	78,2	0,0
Spanien	75,4	22,1	2,6	76,3	21,0	2,6
Frankrig	61,0	35,0	4,0	57,8	38,0	4,2
Irland	68,0	32,0	0,0	66,0	33,2	0,0
Italien	31,7	50,0	18,3	28,1	50,4	21,6
Luxembourg	13,0	87,0	0,0	12,7	87,3	0,0
Neder- landene	34,0	50,0	16,0	34,2	50,0	15,8
Portugal	39,0	36,0	25,0	23,8	19,0	57,1
UK	38,0	54,0	8,0	33,0	57,3	9,7
Østrig	17,2	47,8	35,0	29,6	38,1	32,3
Finland	28,0	72,0	0,0	25,8	74,2	0,0
Sverige	65,0	27,0	8,0	55,7	24,1	20,2
EU-15	49,1%	41,2%	9,7%	45,2%	44,0%	10,9%

Mens der i små virksomheder med færre end 50 ansatte blev skabt forholdsmeæssigt færre job set i forhold til deres relative andel af rentegodtgørelsen, var rentegodtgørelsens bidrag til at skabe nye arbejdspladser påfaldende ensartet i hele EU.

4.6. Sektormæssig fordeling

Tabel 7. Sektormæssig fordeling af rentegodtgørelserne i EU-15

Sektor	Antal transaktioner	Andel %	Rentegodtgørelser ECU	Andel %	Forventet job-skabelse	Faktisk job-skabelse	Andel %
I. Offentlig infrastruktur	30	0,7	505 170	0,5	309	485	0,9
II. Landbrug, skovbrug, fiskeri	25	0,6	353 427	0,4	202	242	0,4
III. Industri							
Minedrift	31	0,7	613 228	0,7	246	239	0,4
Metalfremstilling og halvfabrikata	18	0,4	629 640	0,7	273	221	0,4
Byggematerialer	78	1,8	2 065 373	2,2	890	983	1,8
Træindustri	216	5,0	5 147 647	5,6	2 539	2 996	5,6
Glas-, sten- og lerprodukter	121	2,8	4 773 533	5,2	2 652	2 627	4,9
Kemiske produkter	92	2,1	1 784 233	1,9	813	935	1,7
Metalforarbejdning, maskiner mv.	834	19,2	19 046 059	20,6	9 763	11 184	20,8
Transportmateriel	124	2,9	2 480 888	2,7	1 352	1 666	3,1
Elektroindustri	190	4,4	5 480 029	5,9	3 729	3 800	7,1
Nærings- og nydelsesmidler	287	6,6	8 171 142	8,9	4 151	5 132	9,5
Tekstil- og læderfremstilling	168	3,9	3 786 603	4,1	2 215	2 112	3,9
Papirfremstilling og grafisk virksomhed	247	5,7	5 050 160	5,5	2 308	2 533	4,7
Gummi- og plastfremstilling	241	5,6	6 121 136	6,6	3 049	3 210	6,0
Anden fremstillingsvirksomhed	173	4,0	2 816 376	3,1	1 529	2 121	3,9
Bygge- og anlægsvirksomhed	233	5,4	2 943 467	3,2	1 425	1 997	3,7
Total	3 053	70,4	70 909 514	76,8	36 934	41 756	77,6
IV. Handel og tjenester							
Generelt (ikke specificeret)	2	0,0	58 821	0,1	27	134	0,2
Turisme og forlystelser	129	3,0	4 303 198	4,7	2 310	1 923	3,6
Forskning og udvikling	5	0,1	207 571	0,2	80	76	0,1
Forretningsservice og offentlige tjenester	705	16,3	10 427 051	11,3	5 458	6 332	11,8
Engros- og detailhandel	353	8,1	4 765 211	5,2	2 383	2 434	4,5
Affaldsforarbejdning	27	0,6	691 658	0,7	318	285	0,5
Undervisning og uddannelse	5	0,1	90 244	0,1	55	126	0,2
Sundhedsvæsen	2	0,0	9 633	0,0	9	8	0,0
Total	1 228	28,3	20 553 387	22,3	10 640	11 318	21,0

I alt I. - IV.:	4 336	100,0	92 321 473	100,0	48 077	53 789	100,0
------------------------	--------------	--------------	-------------------	--------------	---------------	---------------	--------------

SMV'er i industrien var med en andel af rentegodtgørelserne på 76,8% og en andel af jobskabelsen på 77,6% de primære støttemodtagere under SMV-faciliteten. Over halvdelen af støttemodtagerne fra industrien tilhørte fire sektorer. Af disse var sektoren for metalforarbejdning, maskiner mv. med 20,6% af rentegodtgørelserne til industrien og den samme andel af den hertil hørende jobskabelse den vigtigste. Andre større støttemodtagende sektorer var nærings- og nydelsesmiddelfremstilling, gummi- og plastfremstilling, elektroindustrien og forretningsservice og offentlige tjenester.

I nogle medlemsstater (Tyskland, Italien) havde myndighederne besluttet, at den midlertidige facilitet ikke skulle gælde for sektorer som håndværk og handel og andre lokale tjenesteydelser.

Tabellen viser dog, at rentegodtgørelsen er jævnt fordelt på de forskellige sektorer, og at der inden for disse var en påfaldende høj grad af overensstemmelse mellem den faktiske jobskabelse og andelen af rentegodtgørelsen.

4.7. Procedurer og administrative udgifter

I EU-12-landene var de fleste nationale agenter og formidlende pengeinstitutter institutioner, som i mange år havde formidlet EIB-globallån og rådede over strukturer til ydelse af sublån under globallån og den relevante rapportering til EIB. SMV-faciliteten føjede imidlertid en omfattende ekstrabyrde til de sædvanlige globallånsprocedurer. Det var de formidlende pengeinstitutters ansvar at formidle information om rentegodtgørelserne, at indsamle ansøgninger om rentegodtgørelse, at indsamle erklæringer på tro og love om jobskabelsen og at udbetale bevilgede rentegodtgørelser til de endelige støttemodtagere.

Der er stadig store forskelle i de finansielle vilkår, der tilbydes SMV'er i medlemsstaterne. De formidlende pengeinstitutter har derfor haft forskellig karakter fra land til land. Eksempler på lande, hvor fordelingen af faciliteten må siges at have været særlig vellykket, er Frankrig, Det Forenede Kongerige og Sverige, som hver især gjorde brug af forskellige mekanismer.

- I Frankrig fungerede en statslig institution, Caisse des Dépôts et Consignations, som agent, og faciliteten blev stillet til rådighed via et netværk af primært kooperative banker uden deltagelse af de store forretningsbanker. Facilitetens succes synes at have været et resultat af de formidlende pengeinstitutters kraftige engagement i SMV-sektoren.
- I Det Forenede Kongerige blev de disponible midler anvendt fuldt ud, og der blev opnået en god geografisk dækning, selv om ét pengeinstitut, Barclays Bank, som også var agent, stod for fordelingen af 83% af de samlede rentegodtgørelser. I dette tilfælde synes facilitetens succes at have været betinget af Barclays' stærke markedsføringsindsats, der bl.a. omfattede udarbejdelse af specifikt markedsføringsmateriale.
- I Sverige varetog AB Svensk Exportkredit (SEK), en specialiseret finansiell institution, der ejes af staten og forretningsbanker, fordelingen af rentegodtgørelserne. Den fungerede som agent og som direkte modtager af finansieringen fra EIB, som den derpå kanaliserede videre til de formidlende pengeinstitutter til finansiering af SMV-lånene i tilknytning til faciliteten. Det gode resultat i Sverige synes at have været opnået gennem en omfattende reklamekampagne for SMV-faciliteten gennemført af SEK.

Ud over ovennævnte eksempler opnåede Italien og Nederlandene, som anvendte tilsvarende fordelingsordninger, også en bred dækning af deres respektive SMV-sektorer og formåede at anvende de tildelte midler fuldt ud, sandsynligvis takket være en kraftig markedsføringsindsats.

I Spanien og Tyskland blev SMV-faciliteten inkorporeret i de eksisterende nationale ordninger, der forvaltes af henholdsvis ICO og KfW. Derved opnåedes adgang til faciliteten via hele banksektoren. I begge lande blev de faktisk udbetalte rentegodtgørelser dog fordelt på en måde, der reducerede den umiddelbare fordel, de frembød for SMV'er. I modsætning til fremgangsmåden i andre medlemsstater blev rentegodtgørelserne i Spanien og Tyskland ikke udbetalt som et kontant forskud, men derimod anvendt til at nedbringe det skyldige lånebeløb.

Størrelsen af de midler, der var til rådighed i de enkelte medlemsstater, synes at have en væsentlig indflydelse på, om SMV-faciliteten var en succes. I Danmark, Grækenland, Irland, Luxembourg, Portugal, Østrig og Finland, hvis andel af midlerne lå fra 114 000 til 1 430 000 ECU, var der kun disponible midler til et begrænset antal endelige støttemodtagere, hvilket betød det var upraktisk og bekosteligt at have et stort antal formidlende pengeinstitutter.

Forpligtelsen til at sikre fuld tilbageførsel af rentegodtgørelser, hvis støttemodtageren valgte at tilbagebetale lånet, inden fem år var forløbet, synes ikke at have været hensigtsmæssig i forbindelse med denne facilitet.

4.8. Procedurer og administrative udgifter

Grundlæggende var rentegodtgørelserne under SMV-faciliteten en bonus for nyoprettede arbejdspladser. Ved at stille krav om, at potentielle støttemodtagere skulle fremlægge investeringsplaner, og at disse investeringer delvis skulle være finansieret ved sublån under EIB-globallån, kunne det dog sikres, at ordningen var knyttet til ægte jobskabende investeringer. Ved at tildele de disponible rentegodtgørelser på et tidligt tidspunkt blev SMV'er endvidere tilskyndet til at give sig i kast med deres jobskabende investeringer.

Brugen af erklæringer på tro og love om jobskabelsen som grundlag for frigivelse af rentegodtgørelser havde både fordele og ulemper. Selvcertificering kan øge risikoen for fejl og yder utilstrækkelig beskyttelse mod bevidst urigtige oplysninger. Hensigten med denne praksis var på den anden side at give rentegodtgørelserne størst mulig virkning ved at udbetale dem til støttemodtagerne på så tidligt et tidspunkt som muligt, og derved begrænse SMV'ers administrative udgifter.

I forbindelse med gennemførelsen af SMV-faciliteten påtog EIB, de nationale agenter og de formidlende pengeinstitutter sig en ikke ubetydelig administrativ byrde, og den betaling, de modtog herfor var utilstrækkelig. I mange tilfælde indførte pengeinstitutterne nye interne procedurer for at administrere ordningen og udarbejdede reklamemateriale for egen regning. Agenterne modtog vederlag og honorarer på 1% af de udbetalte rentegodtgørelser, men dette beløb forekommer at være utilstrækkeligt i forhold til de påløbne udgifter. Det er tænkeligt, at den administrative byrde, der blev pålagt pengeinstitutterne, blev undervurderet, da ordningen blev lanceret. F.eks. var der ingen mulighed for at dække de omkostninger, pengeinstitutterne blev påført, når transaktioner måtte annulleres, eller rentegodtgørelser skulle tilbageføres.

4.9. SMV-facilitetens effektivitet som jobskabende instrument

Det samlede beløb til SMV-faciliteten, 100 mio. ECU, svarer til mindst 33 333 nyoprettede arbejdspladser. Af forskellige grunde, som der er redegjort for ovenfor, blev det samlede

beløb af udbetalte rentegodtgørelser kun på 93,2 mio. ECU, men den faktiske jobskabelse var på næsten 54 000. Antallet af nyoprettede arbejdspladser som følge af ordningen blev således langt større end minimumsmålet.

Samarbejdsaftalen mellem Kommissionen og Den Europæiske Investeringsbank om forvaltningen af SMV-faciliteten blev undertegnet i juni 1994, hvorefter EIB kunne aftale passende arrangementer med agenterne og de formidlende pengeinstitutter i medlemsstaterne. De fleste af disse blev aftalt i perioden fra august til oktober 1994, hvilket ligeledes gjaldt aftalerne med agenterne. Den første frist for indgivelse af ansøgning om rentegodtgørelser var udgangen af juli 1995, men denne blev senere forlænget til december 1995. Ideelt set burde muligheden for at opnå rentegodtgørelser have foranlediget SMV'er til at vurdere og igangsætte nye jobskabende investeringer. Nogle pengeinstitutter har tilkendegivet, at nogle af investeringerne givetvis blev fremskyndet med henblik på at drage fordel af SMV-faciliteten.

Tallene for rentegodtgørelsens gennemsnitsstørrelse tyder desuden på, at rentegodtgørelsen ikke i sig selv var tilstrækkelig begrundelse for at skabe yderligere permanente job. Den gennemsnitlige rentegodtgørelse pr. nyoprettet arbejdsplads var på 1 716 ECU og den gennemsnitlige samlede rentegodtgørelse modtaget af en støttemodtager på 21 300 ECU svarende til 2,4% af kapitalomkostningerne i forbindelse med gennemsnitsinvesteringen.

Kommissionen hævder ikke, at reducerede renteudgifter er den eneste afgørende faktor, når en støttemodtager beslutter at investere i et projekt. De udgør én af en række faktorer, som omfatter selve lånet til en rente, der er lavere end den, man ellers kan opnå, og foranstaltninger på lokalt, regionalt eller nationalt plan, som samlet set gør det muligt at nå Fællesskabets hovedmål.

Gennemsnitsstørrelsen af de enkelte investeringer var på 890 000 ECU og det gennemsnitlige antal nyoprettede arbejdspladser i tilknytning hertil 12,4. Eftersom størstedelen af de støttemodtagende SMV'er var små, må investeringerne under ordningen anses for at have været betydelige for de implicerede virksomheder og for sandsynligvis at have indebåret en ægte udvidelse af aktiviteterne. Det følger heraf, at størstedelen af de nye job sandsynligvis blev oprettet i den hensigt at bevare dem på længere sigt. Det var kun permanente job, der kunne komme i betragtning, og rentegodtgørelsen blev først udbetalt, når jobbet havde eksisteret i seks måneder, hvilket betyder, at de pågældende medarbejdere formentlig havde overstået deres prøvetid og var omfattet af den sædvanlige beskyttelse mod afskedigelse.

4.10. Fordele og ulemper ved rentegodtgørelser

SMV-faciliteten ydede rentegodtgørelser til sublån under EIB-globallån, der blev ydet til SMV'er på betingelse af, at visse jobskabeskriterier var opfyldt. Som beskrevet i afsnit 3.5. blev rentegodtgørelsen på 2% beregnet på grundlag af et nominelt 5-årigt stående lån, men blev udbetalt fuldt ud, når de tilhørende nyoprettede arbejdspladser havde eksisteret i seks måneder, og den første rentebetaling under det underliggende lån var forfalden.

Uanset at rentegodtgørelsen i realiteten var en belønning for skabelse af nye job, stod den kun til rådighed for SMV'er, der havde optaget sublån under EIB-globallån. Denne tilknytning til låntagning kædede indirekte rentegodtgørelserne sammen med investeringer. Dette gjorde det til gengæld mere sandsynligt, at jobbene med rentegodtgørelse havde varig karakter.

Under de såkaldte globallån yder EIB lån til formidlende pengeinstitutter med henblik på videreudlån til SMV'er. Lånerisikoen i forbindelse med sublån under globallån bæres fuldt ud

af det formidlende pengeinstitut. Dette betyder muligvis, at omfanget af lånefinansiering, der står til rådighed for SMV'er, ikke blev øget, men at lånene blev ydet på mere favorable vilkår.

Tilføjjelsen af rentegodtgørelserne til EIB-globallånene medførte også, at der blev skabt en distributionskanal via EIB-globallånsbankerne. Derved undgik man at oprette en helt ny distributionskanal for rentegodtgørelserne. Beskæftigelsesfremmende investeringer, som SMV rejste finansiering til fra andre kilder, blev udelukket og kunne ikke komme i betragtning til rentegodtgørelser under SMV-faciliteten.

Som allerede anført i kapitel 3.4 opnåede et lån på op til 30 000 ECU for hver nyoprettet arbejdsplads ret til at modtage rentegodtgørelse. Hvis man går ud fra, at op til 75% af kapitalomkostningerne i forbindelse med investeringen kunne finansieres via et sublån under et EIB-globallån, var den største investering pr. nyt job, der var nødvendig for at opnå fuld rentegodtgørelse, på 40 000 ECU. Sammenlignet med den faktiske gennemsnitlige investering pr. nyt job på 74 450 ECU var dette et meget lavt tal og resulterede i en lav gennemsnitlig faktisk udbetalt rentegodtgørelse pr. nyt job.

De støttemodtagende SMV'er modtog kun rentegodtgørelsen, når de havde opfyldt alle betingelserne for at komme i betragtning til faciliteten, dvs. at jobbene med rentetilskud havde eksisteret i en periode på seks måneder, og den første rentebetaling på det lån, der finansierede den underliggende investering, var forfalden. Reglerne for SMV-faciliteten var udformet således, at hvis en endelig støttemodtager valgte at tilbagebetale et lån, inden der var gået fem år, skulle de tilhørende rentegodtgørelser tilbagebetales fuldt ud. Dette krav forekommer at være meget strengt i en situation, hvor rentesatserne er kraftigt faldende, og støttemodtagerne ønsker at træffe andre foranstaltninger.

For at sikre en hurtig gennemførelse af ordningen var procedurerne ikke unødvendigt omfattende, idet de kun bestod af en ansøgning og en erklæring på tro og love, efter de nye job var skabt.

Distributionssystemet, som gjorde brug af eksisterende kanaler, tillod en hurtig gennemførelse af ordningen i alle medlemsstater, men begrænsede i nogle tilfælde instrumentets fleksibilitet og skabte mindre forskelle med hensyn til gennemførelsen i de enkelte medlemsstater.

Beslutningen på topmødet i København om SMV-faciliteten blev taget i juni 1993. På dette tidspunkt var der indtrådt en økonomisk afmatning i de fleste medlemsstater (jf. afsnit 1.2. Indledning - Det økonomiske klima). Den endelige afgørelse med detailbestemmelser om gennemførelsen, anvendelsesområdet og omfanget blev ikke vedtaget før i april 1994. Faciliteten blev generelt ikke fuldt operationel før efteråret 1994, hvor de europæiske økonomier allerede var ved at komme på fode igen. Desuden begyndte rentesatserne at falde i de fleste medlemsstater, og der var en forventning om - som senere blev opfyldt - at rentefaldet ville fortsætte.

5. BUDGETMÆSSIGE ASPEKTER

Budgetbevillingerne til betaling af rentegodtgørelser beløb sig til 65,5 mio. ECU for 1994, som blev overført til EIB i løbet af 1994. På 1995-budgettet blev der godkendt og udbetalt bevillinger på 2,75 mio. ECU. I det foreløbige budgetforslag for 1996 foreslog Kommissionen et beløb på 7,75 mio. ECU, som blev udbetalt i begyndelsen af 1996. Efter at Parlamentet havde godkendt budgetbevillinger på denne budgetpost, blev der i slutningen af 1996 udbetalt yderligere 17,5 mio. ECU, hvorved der blev fuld dækning for udgifterne til faciliteten.

I alt blev faciliteten krediteret med 93,5 mio. ECU, som næsten fuldt ud blev udbetalt til støttemodtagerne. Overskydende midler blev tilbageført til budgettet i 1998. Pr. 31.12.1998 var saldoen på fællesskabskontoen 656 476 ECU.

Alle midler, der overførtes til EIB til betaling af rentegodtgørelser, blev krediteret en særlig fællesskabskonto i EIB; kreditrente på kontoen er blevet og vil blive tilskrevet hver måned. Det forekommer sandsynligt, at fællesskabskontoen skal bibeholdes adskillige år fremover med henblik på at modtage tilbagebetalte rentegodtgørelser.

6. UDESTÅENDE SPØRGSMÅL

Ansøgning om betaling af rentegodtgørelser skulle indgives senest den 30. juni 1997, hvor SMV-lånet reelt skulle være udbetalt, og den første rentebetaling skulle være forfalden. Under antagelse af halvårslige rentetilskrivninger vil de sidste SMV-lån være blevet udbetalt ved udgangen af 1996, hvilket betyder, at den femårsperiode, i hvilken de ikke kan tilbagebetales, uden at rentegodtgørelsen også skal tilbagebetales, udløber ved udgangen af 2001. Det samlede antal annullerede transaktioner kan derfor fortsat stige i adskillige år fremover, og de administrative strukturer for opkrævning af rentegodtgørelser og tilbagebetaling af dem til fællesskabskontoen i EIB og efterfølgende til Fællesskabets budget må derfor formentlig forblive uændrede frem til midten af 2002.

SMV-faciliteten gjaldt ikke SMV'er, der modtog andre lån fra EIB under andre arrangementer eller EKSF-lån. I nogle få tilfælde har det vist sig, at SMV-faciliteten er blevet kombineret med EKSF-finansiering, og Kommissionen og EIB er i øjeblikket ved at foretage en nærmere undersøgelse af, hvilke transaktioner der er tale om, og hvilke foranstaltninger der skal træffes for at løse problemet.

Det viser sig også, at der kan være blevet udbetalt rentegodtgørelser til endelige støttemodtagere, som ikke fuldt ud opfyldte betingelserne for at komme i betragtning til SMV-faciliteten. De mest almindelige typer af uregelmæssigheder er tilfælde, hvor antallet af nyoprettede arbejdspladser var lavere end opgivet, og tilfælde, hvor der blev betalt for meget i rentegodtgørelse, fordi momsens var inkluderet i investeringsomkostningerne. EIB er i samarbejde med agenterne og de formidlende pengeinstitutter i færd med at vurdere omfanget af problemet, med henblik på at træffe foranstaltninger, der giver mulighed for forholdsmæssig tilbagebetaling af rentegodtgørelser.

7. KONKLUSIONER

7.1. Opnåede resultater

SMV-faciliteten var meget vellykket, idet målene blev nået med beskedne udgifter. Den bidrog til at skabe næsten 54 000 nye job i hele EU, hvilket var betydeligt mere end minimumsmålet på 33 333 job. Beskæftigelsen var vækstbetinget via investeringer, så de nye arbejdspladser vil derfor efter al sandsynlighed i høj grad have varig karakter. Dette tal omfatter kun de arbejdspladser, som er oprettet i direkte konsekvens heraf. Den indirekte jobskabelse er således ikke inkluderet.

Selv om der var betragtelige forskelle mellem de enkelte medlemsstater, var den gennemsnitlige rentegodtgørelse for hvert nyt job kun ECU 1 716, hvilket er særdeles fordelagtigt. Med en gennemsnitlig investering per job på ECU 72 000 støttedes via faciliteten

jobskabende investeringer i en lang række industri- og servicesektorer til en værdi af 3,8 mia. ECU.

Måltallet på 60% mindre SMV'er med under 250 ansatte blandt de endelige støttemodtagere blev så rigeligt opfyldt, da over 96% var i denne kategori og over 73% havde færre end 50 ansatte.

EIB's brug af formidlende pengeinstitutter, som i forvejen formidlede globallån, betød, at faciliteten, og den dermed forbundne jobskabelse, kunne gennemføres hurtigt.

7.2. Fremtiden

Tallene viser, at ordningen ikke blev gennemført på samme måde i hele EU. I nogle lande var tildelingen af rentegodtgørelsen sandsynligvis for lille til at retfærdiggøre en omfattende markedsføring. Der var også en relativt stor administrativ byrde, som EIB, agenterne og de formidlende pengeinstitutter, som formidlede globallånene, måtte bære til gengæld for en besked eller slet ingen betaling. I forbindelse med fremtidige ordninger af denne type ville det derfor være hensigtsmæssigt, hvis Kommissionen påtager sig at administrere rentegodtgørelserne.

I forhold til de endelige støttemodtagere var det ikke hensigtsmæssigt, at lånene ikke kunne tilbagebetales tidligt, uden at rentegodtgørelsen helt bortfaldt, i en tid med faldende rentesatser, og et forholdsmæssigt tab ville have været mere hensigtsmæssigt.

Når man ser tilbage på det, synes der at være visse ulemper forbundet med selvcertificeringen af jobskabelsen, og den kan i nogle tilfælde have ført til, at der er blevet anmeldt for mange nye job.

Som det er normalt med globallånsordninger, er det det formidlende pengeinstitut, som bærer hele lånerisikoen. Mens dette indebærer den fordel, at Kommissionen ikke løber nogen risiko på grund af låntagerens misligholdelse, er det muligt, at nogle af de økonomisk svage SMV'er af den grund ikke har haft adgang til disse lån og rentegodtgørelsen. Kommissionen har taget dette i betragtning under udarbejdelsen af efterfølgende ordninger, især dem som omfatter garantiordninger.